

## **Κωνσταντίνος Μάντης**

### **ΟΡΙΣΜΟΣ**

Με τον όρο νέοι (ή νεότητα) γίνεται λόγος για την περίοδο της μετάβασης από την παιδική στην ώριμη ηλικία, κατά την οποία ο άνθρωπος καλλιεργεί τόσο τη βιολογική όσο και την πνευματική του υπόσταση, εκμεταλλευόμενος ερεθίσματα και επιδράσεις του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Η εφηβεία είναι η περίοδος μετάβασης από την παιδική στην ώριμη ηλικία. Αρχίζει από το 11 ο έτος της ηλικίας του νέου και φτάνει μέχρι το 18ο έτος. Υπάρχουν όμως και ατομικές διαφορές στα όρια αυτά. Πρόκειται γενικά για μια δύσκολη περίοδο, καθώς ο νέος προσπαθεί να ανεξαρτητοποιηθεί από τους γονείς του, να διαμορφώσει την προσωπικότητά του και να βρει τη θέση του μέσα στον κόσμο.

Η εφηβεία θα μπορούσε να χαρακτηριστεί σαν μια δεύτερη «γέννηση», καθώς συντελούνται σημαντικές αλλαγές στη ζωή του νέου, ο οποίος πρέπει να αποχωριστεί την παιδική ηλικία και να εισέλθει στο «μυστηριώδη» κόσμο των ενηλίκων. Οι αλλαγές αυτές είναι

τόσο ραγδαίες, ώστε η φάση αυτή, πέρα από τη γοητεία που μπορεί να έχει, είναι ιδιαίτερα επώδυνη για το νέο, καθώς όλα του φαίνονται απροσδιόριστα και ρευστά.

Η εφηβεία ωστόσο είναι μια ιδιαίτερα σημαντική περίοδος στη ζωή του ανθρώπου καθώς κατά τη διάρκεια της πρέπει να εκπληρωθούν σημαντικοί στόχοι, όπως:

να αναπτυχθεί σταδιακά το άτομο, ώστε να γίνει ανεξάρτητο και αυτόνομο.

να διαμορφώσει μια ρεαλιστική εικόνα για τον εαυτό του.

να επεκτείνει την κοινωνικότητα του έξω από την οικογένεια.

να αποδεχθεί ένα σύστημα ηθικών και κοινωνικών αξιών, που θα του επιτρέψει να ενταχθεί ομαλά στην κοινωνία.

να αποκτήσει μια υγιή σχέση με το σώμα και τη σεξουαλικότητα του.

## Προβλήματα των νέων

Η κατάσταση που έχει διαμορφωθεί τον τελευταίο καιρό στη χώρα μας με τα έντονα οικονομικά προβλήματα, την όξυνση του φαινομένου της ανεργίας και τις ποικίλες εντάσεις σε διάφορες πτυχές της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας, δημιουργεί ένα ιδιαίτερα απογοητευτικό και αγχωτικό πλαίσιο για τους σύγχρονους εφήβους. Τη στιγμή που οι έφηβοι καλούνται να αντιμετωπίσουν τα ιδιαίτερα προβλήματα της κρίσιμης ηλικίας τους (διαμόρφωση αυτόνομης προσωπικότητας, υπέρβαση ανασφαλειών, επιλογή επαγγελματικής ταυτότητας), έρχονται αντιμέτωποι με την αίσθηση της εκ των προτέρων διάψευσης των προσδοκιών τους και ματαίωσης των ελπίδων τους για το πέρας σε μια δημιουργική και οικονομικά ασφαλή νεότητα.

**Αυξημένες σχολικές και φροντιστηριακές απαιτήσεις:** Το πρόγραμμα των εφήβων είναι ιδιαίτερα πιεστικό, καθώς έχουν να διαχειριστούν τις απαιτήσεις του σχολείου, την εκμάθηση ξένων γλωσσών και πιθανώς τις επιπλέον ώρες φροντιστηριακής διδασκαλίας, προκειμένου να επιτύχουν μια ικανοποιητική προετοιμασία τόσο για τις πανελλήνιες

εξετάσεις, που σηματοδοτούν το τέλος της σχολικής ζωής και διασφαλίζουν τη συνέχιση των σπουδών, όσο και γενικότερα για τη μελλοντική επαγγελματική τους αποκατάσταση. Αποτέλεσμα αυτού του εντατικού προγράμματος είναι η εκμηδένιση του τόσο αναγκαίου ελεύθερου χρόνου και η ενίσχυση των αισθημάτων άγχους, κούρασης και απογοήτευσης.

**Αγωνία για την ορθή επιλογή επαγγελματικού προσανατολισμού:** Καίριο αίτημα των εφήβων, και συνάμα πηγή σημαντικού προβληματισμού, είναι η ανάγκη πλήρους και έγκυρης ενημέρωσης για τις επιλογές που έχουν στη διάθεσή τους, ώστε να κατευθυνθούν προς μια αποδοτική επαγγελματική επιλογή. Οι έφηβοι διαμαρτύρονται -δικαίως- πως στο πλαίσιο του σχολείου δεν λαμβάνουν την αναγκαία ενημέρωση, με αποτέλεσμα να προχωρούν σε μια σημαντικότερη για τη ζωή τους επιλογή χωρίς να έχουν πλήρη εικόνα του εργασιακού χώρου.

**Ανασφάλεια και φόβος για το μέλλον:** Το ασταθές οικονομικό κλίμα της χώρας και τα έντονα προβλήματα ανεργίας, δημιουργούν στους νέους μια επώδυνη αίσθηση ανασφάλειας, καθώς ανησυχούν πως η όλη προσπάθεια που καλούνται να καταβάλουν ενδέχεται να αποβεί μάταια, εφόσον η πολιτεία αδυνατεί να διασφαλίσει συνθήκες ομαλής επαγγελματικής αποκατάστασης.

**Εσωτερικές ανασφάλειες και αναζήτηση προσωπικής ταυτότητας:** Ένα σημαντικό για τους νέους ζήτημα, το οποίο συχνά παραβλέπεται από τους ενήλικες, είναι πως παράλληλα με όλες τις υπόλοιπες υποχρεώσεις τους καλούνται να γνωρίσουν τον εαυτό τους, να διερευνήσουν τις δυνατότητες, τις κλίσεις αλλά και τις ελλείψεις τους, προκειμένου να διαμορφώσουν μια αυτόνομη προσωπικότητα. Οι έφηβοι αισθάνονται συχνά πως δεν τους παρέχεται ο αναγκαίος χρόνος και η αναγκαία ελευθερία, ώστε να προχωρήσουν με σιγουριά στη διερεύνηση της ταυτότητάς τους. Μια διερεύνηση, άλλωστε, που προσκρούει κάποτε στα πρότυπα που προβάλλει η κοινωνία, αλλά και στις απαιτήσεις των γονιών, οι οποίοι δεν είναι πάντοτε έτοιμοι να αποδεχτούν τις επιλογές του εφήβου.

**Αίσθημα απογοήτευσης από την εικόνα της σύγχρονης κοινωνίας:** Οι έφηβοι αντιδρούν έντονα και απογοητεύονται, όταν έρχονται αντιμέτωποι με τις διακρίσεις, την αναξιοκρατία, τις οικονομικές ανισότητες και την ύπαρξη κοινωνικώς ευνοημένων πολιτών έναντι άλλων οικονομικά και κοινωνικά υποδεέστερων. Η αίσθηση πως η κοινωνία δεν επιβραβεύει τους ανθρώπους ανάλογα με την προσπάθειά τους, αλλά ανάλογα με τις γνωριμίες και τις διασυνδέσεις τους, συνιστά μια παθογένεια ιδιαίτερα ενοχλητική για τους εφήβους.

**Αίσθημα πίεσης από τα κοινωνικά πρότυπα και τη δεσπόζουσα θέση της οικονομικής καταξίωσης:** Οι έφηβοι αισθάνονται πως υστερούν απέναντι στα πρότυπα ομορφιάς, οικονομικής δύναμης και ελευθερίας που προβάλλονται από τα μέσα ενημέρωσης και τη βιομηχανία του κινηματογράφου. Η επίπλαστη τηλεοπτική και κινηματογραφική εικόνα μιας ιδεατής εφηβείας που παρουσιάζεται ως γνώρισμα άλλων χωρών του δυτικού κόσμου, δημιουργεί εσφαλμένες εντυπώσεις στους σύγχρονους νέους της χώρας μας, οι οποίοι τείνουν να απογοητεύονται από τη δική τους πραγματικότητα την οποία θεωρούν ανεπαρκή.

Τα μη προσεγγίσιμα πρότυπα για τη σωματική διάπλαση και την νεανική ομορφιά που παρουσιάζουν τηλεοπτικά, έντυπα και διαδικτυακά μέσα, εντείνει τα αισθήματα ανασφάλειας των νέων που θεωρούν πως αδυνατούν να ανταποκριθούν σε τέτοιου είδους προσδοκίες. Ενώ, συνάμα, ωθούν τους νέους σε μια επιφανειακή θέαση της πραγματικότητας, όπου η εξωτερική εικόνα του ατόμου κρίνεται πολύ σημαντικότερη σε σχέση με την προσωπικότητα και την πνευματική του καλλιέργεια.

Παράλληλα, τα καταναλωτικά πρότυπα που παρουσιάζουν την κατοχή υλικών αγαθών -για τους εφήβους συνήθως σχετιζόμενα με την τεχνολογία και την ενδυμασία-, αλλά και τη γενικότερη οικονομική άνεση ως τα ιδανικά του σύγχρονου πολιτισμού, δημιουργούν έντονα αισθήματα μειονεξίας στους εφήβους μιας σκληρά δοκιμαζόμενης χώρας.

**Ρατσισμός και σχολικός εκφοβισμός:** Οι έφηβοι είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι σε θέματα διακρίσεων, καθώς κάποιες φορές έρχονται αντιμέτωποι με αυστηρή κριτική ή και χλευασμό από συνομηλίκους τους για θέματα που σχετίζονται είτε με την εξωτερική τους εμφάνιση είτε τη χώρα καταγωγής τους είτε, ακόμη, και με την οικονομική κατάσταση της οικογένειάς τους. Τέτοιου είδους φαινόμενα,

παρά το γεγονός ότι δεν χαρακτηρίζουν μεγάλο μέρος των εφήβων, μπορούν να επενεργήσουν με πολύ αρνητικό τρόπο στην ευάλωτη ψυχολογία των νέων.

Εξίσου αρνητικό αντίκτυπο έχουν τα ποικίλα φαινόμενα σχολικού εκφοβισμού (υποτιμητικά σχόλια και χαρακτηρισμοί, πράξεις βιαιότητας, κοινωνική απομόνωση και αποκλεισμός από τις παρέες, κλοπές, σωματική ή ψυχολογική κακοποίηση), τα οποία ακόμη κι αν θεωρηθεί ότι παρατηρούνται σε μικρή κλίμακα, αποτελούν πηγή σημαντικού άγχους και ψυχικής οδύνης για τους εφήβους που τα βιώνουν.

**Αναποτελεσματικές διέξοδοι εκτόνωσης (αλκοόλ, ναρκωτικά, κάπνισμα):** Οι νέοι υπό την πίεση του άγχους και των εσωτερικών τους προβληματισμών, καταφεύγουν συχνά - και χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους τις ζημιές που προκαλούν στην υγεία τους- σε ανθυγιεινές και πολλαπλά επιζήμιες διεξόδους εκτόνωσης, όπως είναι το κάπνισμα, το αλκοόλ, αλλά ακόμη και τα ναρκωτικά. Οι τελείως αναποτελεσματικές αυτές επιλογές έρχονται κάποτε και ως προσπάθειες διεκδίκησης της αποδοχής των συνομηλίκων τους, που έχουν ήδη καταφύγει σε ανάλογες διεξόδους.



**Χάσμα των γενεών:** Οι έφηβοι αισθάνονται πως οι ενήλικες του περιβάλλοντός τους δεν κατανοούν πάντοτε τα προβλήματά τους, τα οποία τείνουν να τα υποτιμούν ή και να τα παραβλέπουν τελείως. Ενώ, συνάμα, θεωρούν πως η μεταξύ τους επικοινωνία είναι εν γένει δύσκολη εφόσον οι ενήλικες δεν είναι εξοικειωμένοι με τον τεχνολογικό κόσμο που αποτελεί σημαντικό μέρος της σύγχρονης ζωής, αλλά κι επειδή οι ενήλικες έχουν απορροφηθεί σε μεγάλο βαθμό από τα δικά τους προβλήματα και τις δικές τους ανησυχίες. Πρόκειται, βέβαια, για τη διαχρονική διαφοροποίηση ανάμεσα στους εφήβους και τους ανθρώπους μεγαλύτερης ηλικίας, η οποία σε κάθε εποχή φέρνει στην επιφάνεια τις αλλαγές που έχουν προκύψει στον τρόπο αντιμετώπισης της πραγματικότητας, στις αξίες και τα ιδανικά κάθε γενιάς.

**Σχέση εξάρτησης με την τεχνολογία και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης:** Οι έφηβοι της σύγχρονης εποχής καλούνται να διαχειριστούν και να θέσουν υπό έλεγχο την τάση τους να αποσύρονται στον ιδιαίτερα ελκυστικό γι' αυτούς κόσμο της τεχνολογίας. Έχει προκύψει, άλλωστε, μια πρωτόφαντη κατάσταση κατά την οποία οι νέοι, αδιαφορώντας για άλλες επωφελείς δραστηριότητες, όπως είναι το διάβασμα και ο

αθλητισμός, αφιερώνουν μεγάλο μέρος του χρόνου τους σε διαδικτυακές δραστηριότητες (παιχνίδια, ταινίες, συνομιλίες μέσω σελίδων κοινωνικής δικτύωσης). Είναι, μάλιστα, τέτοια η επιρροή που έχουν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης στους νέους, ώστε να θεωρούνται αναπόσπαστο μέρος τόσο της καθημερινότητάς τους, όσο και του τρόπου που αντιλαμβάνονται την κοινωνική τους υπόσταση. Η μέριμνα για το εικονικό τους προφίλ μοιάζει κάποιες φορές να τους απασχολεί περισσότερο απ' ό,τι οι υποχρεώσεις και οι δραστηριότητες του πραγματικού κόσμου.

## **Πανελλήνιο σχολικό δίκτυο**

### **ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΓΧΡΟΝΩΝ ΝΕΩΝ**

Οι νέοι σήμερα θεωρούνται πιο ευνοημένοι σε σύγκριση με τους νέους παλαιότερων εποχών, καθώς:

ζουν σε δημοκρατικότερες κοινωνίες σε σχέση με το παρελθόν, στις οποίες απολαμβάνουν περισσότερες ελευθερίες, ενώ έχουν κατοχυρωθεί πλήθος ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων

αποκτούν γρηγορότερα και ευκολότερα ποικίλες γνώσεις με την ανάπτυξη των ΜΜΕ και είναι πιο ενημερωμένοι αναφορικά με καίρια ζητήματα της ζωής

αντιμετωπίζονται με περισσότερο σεβασμό τόσο από την οικογένεια και το σχολείο όσο και από την ευρύτερη κοινωνία

μπορούν να συμμετέχουν στα κοινά και να επηρεάζουν το κοινωνικοπολιτικό γίγνεσθαι με τις μαθητικές κοινότητες, το δικαίωμα ψήφου που αποκτούν στα 18 τους χρόνια και την ένταξη τους σε διάφορες πολιτικές ομάδες και οργανώσεις. Παρ' όλα αυτά ο κόσμος μας δεν είναι ιδανικός και παρά τη μεγάλη ανάπτυξη τα

προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι κοινωνίες είναι πολλά και πιο σύνθετα. Οι νέοι, ως μια ευαίσθητη κοινωνική ομάδα, επηρεάζονται περισσότερο απ' αυτά, και γι' αυτό ο χαρακτηρισμός «ευνοημένοι» μοιάζει εξωπραγματικός. Τα κυριότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονοι νέοι είναι:

### **Νέοι και οικογένεια**

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι είναι πολυδιάστατα και αρχικά εντοπίζονται στο χώρο της οικογένειας. Το νεαρό άτομο νιώθει μόνο του, αφού οι γονείς, επιφορτισμένοι από πλήθος οικογενειακών, κοινωνικών, επαγγελματικών και άλλων υποχρεώσεων, νιώθουν εξουθενωμένοι και δεν έχουν το χρόνο να ασχοληθούν με τα παιδιά τους όσο πρέπει. Έτσι το νεαρό άτομο, στην τόσο καθοριστική για τη ζωή του ηλικία, νιώθει μόνο. Αυτή η αποξένωση οδηγεί παράλληλα και στην όξυνση (μεγέθυνση) του χάσματος των γενεών.

### **Νέοι και επάγγελμα**

Η επαγγελματική αποκατάσταση γεμίζει με άγχος τους σημερινούς νέους. Η ολοένα

αυξανόμενη ανεργία τους τρομάζει τόσο, που πολλές φορές αναγκάζονται να κάνουν οποιαδήποτε δουλειά. Το αποτέλεσμα είναι το άγχος του βιοπορισμού να οδηγεί τους νέους σε ψυχολογική καταρράκωση και να προκαλεί ανασφάλειες. Συχνά οι νέοι άνθρωποι θεωρούν τους εαυτούς τους ανάξιους, νομίζουν ότι ευθύνονται οι ίδιοι για την κατάσταση τους και τελικά οδηγούνται σε κοινωνική και οικονομική περιθωριοποίηση, καθώς παραμένουν οικονομικά εξαρτημένοι από την οικογένεια τους και δεν έχουν τη δυνατότητα να πραγματοποιήσουν τα όνειρά τους. Οι δυσκολίες στην επαγγελματική αποκατάσταση οφείλονται:

- στον ελλιπή επαγγελματικό προσανατολισμό
- στην όξυνση της ανεργίας
- στην οικονομική κρίση, με αποτέλεσμα να μη γίνονται επαρκείς επενδύσεις και να μη δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας
- στον σκληρό ανταγωνισμό και στην επικράτηση της αναξιοκρατίας και των πελατειακών σχέσεων.

## **Νέοι και εκπαίδευση**

Ο τεχνοκρατικός χαρακτήρας της παρεχόμενης εκπαίδευσης δε συμβάλλει στη διαμόρφωση προσωπικοτήτων που θα διακρίνονται από πολύπλευρη καλλιέργεια ήθους, πνεύματος και ψυχής, αλλά διαμορφώνει άτομα μονοδιάστατα και μονομερή. Επιπλέον ο υπερβολικός φόρτος εργασίας στο σπίτι, η στεία γνώση και η ξερή απομνημόνευση για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ο ελλιπής ή και ανύπαρκτος επαγγελματικός προσανατολισμός σε συνδυασμό με το παρωχημένο περιεχόμενο σπουδών πολλές φορές οδηγούν τους νέους στην επιλογή κορεσμένων επαγγελμάτων και σε αβέβαιη επαγγελματική αποκατάσταση. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι οι νέοι να διάκεινται εχθρικά προς το σχολείο και να το θεωρούν ακατάλληλο, ανούσιο και άχρηστο. Το εκπαιδευτικό σύστημα δεν ικανοποιεί τις ανάγκες των νέων, καθώς:

παρατηρούνται ελλείψεις στην υλικοτεχνική υποδομή και σε κατάλληλα καταρτισμένο εκπαιδευτικό προσωπικό

δίνει έμφαση στην εξειδίκευση σε βάρος της ολόπλευρης ψυχοπνευματικής ανάπτυξης του νέου

καλλιεργεί τη χρησιμοθηρική αντίληψη για τη γνώση

στηρίζεται σε ξεπερασμένες μεθόδους διδασκαλίας

προσφέρει παρωχημένες γνώσεις

δε συμβάλλει ουσιαστικά στον επαγγελματικό προσανατολισμό των μαθητών

μοιάζει αποκομμένο από τις εξελίξεις και τις ανακατατάξεις που συντελούνται στην κοινωνία.

### **Νέοι και πολιτική**

Η σχέση της νεολαίας με την πολιτική δράση είναι ιδιαίτερη. Οι νέοι κάθε εποχής, κατεξοχήν δέκτες μηνυμάτων που σχετίζονται με την πολιτική και την κοινωνική πραγματικότητα, είναι ιδιαίτερα ευαίσθητοι απέναντι στα ζητήματα δημοκρατίας, αυταρχισμού,

πολιτικής διαφθοράς και κρίσης. Βέβαια οι νέοι δεν έχουν κατασταλαγμένες πολιτικές στάσεις αλλά η στάση τους χαρακτηρίζεται από έντονα στοιχεία ηθικής. Σήμερα όμως οι νέοι δε δείχνουν να ενδιαφέρονται για τα πολιτικά πράγματα, καθώς και για την ανάπτυξη πολιτικής συνείδησης. Βλέπουν τον κόσμο υλιστικό, επιφανειακό, διεφθαρμένο και ανήθικο και νιώθουν ότι δεν μπορούν να επηρεάσουν και να αλλάξουν προς το καλύτερο το κοινωνικοπολιτικό γίγνεσθαι. Έτσι συχνά χαρακτηρίζονται από παντελή έλλειψη οραμάτων και ιδανικών και οδηγούνται στην αποστασιοποίηση και στην παθητικοποίηση. Ιδεολογίες και πολιτικά συστήματα αποδεικνύονται ανεπαρκή για την αντιμετώπιση των κοινωνικών και πολιτικών προβλημάτων, προκαλώντας την αμφισβήτηση και την απογοήτευση των ατόμων. Η κατάρρευση των ιδεολογιών έχει ως συνέπεια οι νέοι να μην μπορούν να αποκτήσουν σταθερούς άξονες αναφοράς στη ζωή τους και έτσι να χάνουν τον προσανατολισμό, τους στόχους τους.



## **Δυσλειτουργία της δημοκρατίας**

Παρατηρούνται φαινόμενα, όπως:

ο λαϊκισμός και ο κομματισμός

ο πολιτικός αμοραλισμός, ο καιροσκοπισμός  
και ο τυχοδιωκτισμός

η επικράτηση της αναξιοκρατίας και της  
ευνοιοκρατίας

η επιρροή και ετεροκατεύθυνση της κοινής  
γνώμης από κέντρα εξουσίας που ελέγχουν τα  
Μ Μ Ε - η αδιαφορία του πολίτη για το  
πολιτικό γίνεσθαι και η αποχή του από τα  
κοινά - η εμφάνιση αυταρχικών καθεστώτων.

## **Πόλεμοι, βία, απειλή της τρομοκρατίας**

Η ειρήνη στην εποχή μας είναι ιδιαίτερα  
εύθραυστη, καθώς:

εντείνεται ο οικονομικός ανταγωνισμός των  
κρατών

παρατηρείται έξαρση του εθνικισμού και του  
φανατισμού

η βία εμφανίζεται ως η μοναδική λύση για την  
επίλυση των αντιθέσεων

επικρατεί το δίκιο του ισχυρότερου

καταπατώνται τα δικαιώματα των ανθρώπων και παραβιάζονται οι διεθνείς συμβάσεις, ενώ ο ρόλος του ΟΗΕ είναι περισσότερο τυπικός παρά ουσιαστικός.

### **Καταστροφή του φυσικού περιβάλλοντος**

Η τεχνολογική ανάπτυξη ευθύνεται σε μεγάλο Βαθμό για τη μόλυνση του περιβάλλοντος, ενώ μόνο ένα μικρό τμήμα της επιστήμης ασχολείται με την επίλυση των σοβαρών οικολογικών προβλημάτων.

Επιχειρήσεις και εταιρείες αντιμετωπίζουν το περιβάλλον με αναληγσία και με τη λογική του συμφέροντος και του κέρδους.

Τα κράτη δεν έχουν προχωρήσει σε ολοκληρωμένη πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος για οικονομικούς και πολιτικούς λόγους.

Οι πολίτες δεν έχουν διαμορφώσει σαφή οικολογική συνείδηση και συμβάλλουν και οι ίδιοι στην οικολογική καταστροφή.

## Έκπτωση των αξιών, επικράτηση της ανηθικότητας

Οι νέοι καλούνται να ζήσουν σ' έναν κόσμο που θεοποιεί το χρήμα, τον οικονομικό ανταγωνισμό, την αδιαφορία για το συνάνθρωπο, τον καταναλωτισμό. Η αγάπη, η ανθρωπιά, ο σεβασμός έχουν παραγκωνιστεί από τον ατομικισμό, την ιδιοτέλεια, τη στυγνή εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο.

## Έλλειψη επικοινωνίας

Οι νέοι δεν μπορούν να επικοινωνήσουν ουσιαστικά με τους γύρω τους:

στην **οικογένεια** οι σχέσεις διαταράσσονται από συγκρούσεις και αντιθέσεις που κάνουν δύσκολη την προσέγγιση των μελών της.

στο **σχολείο** η απουσία του διαλόγου δεν επιτρέπει στο νέο να εκφράσει τις ιδέες και τα συναισθήματά του.

η **επαφή με τους συνομηλίκους** είτε είναι περιορισμένη λόγω έλλειψης ελεύθερου χρόνου είτε επιφανειακή, καθώς οι τρόποι

ψυχαγωγίας που επιβάλλονται από τη μόδα και την πολιτιστική βιομηχανία δεν ευνοούν τη βαθύτερη ψυχική επαφή.

στις **ανθρώπινες σχέσεις** κυριαρχεί η καχυποψία, η ανασφάλεια, η αλλοτρίωση που δεν επιτρέπουν την αυθόρμητη επικοινωνία με τον άλλο.

**Τέλος στα προβλήματα που απασχολούν τους νέους μπορούμε να προσθέσουμε και τα εξής:**

ναρκωτικά

σχέση με το άλλο φύλο, φόβος του AIDS

ελλιπής κοινωνικοποίηση και αδυναμία προσαρμογής στην κοινωνική πραγματικότητα  
προβολή αρνητικών προτύπων και η κατασκευή ειδώλων που αποπροσανατολίζουν τους νέους.

### **Νέοι και Ευρώπη**

Για τους νέους η ενωμένη Ευρώπη αποτελεί σπουδαία πρόκληση, διότι ανταποκρίνεται στη δίψα και στον πόθο τους για δημιουργία. Έτσι, όντας φιλελεύθεροι και προοδευτικοί,

ονειρεύονται μια Ευρώπη πολυπολιτισμική, ανεκτική και δεκτική στο ξένο και στο διαφορετικό, με ισόρροπη οικονομική ανάπτυξη, με σεβασμό στις αρχές της ισονομίας, της δημοκρατίας και της αξιοκρατίας, μια Ευρώπη όπου θα υπάρχουν ευκαιρίες για εργασία και θα δίνεται προτεραιότητα στην εκπαίδευση και στην υγεία.

### **Νέοι και άγχος**

Οι ειδικοί θεωρούν ότι το άγχος προκαλείται κάθε φορά που ο άνθρωπος νιώθει ότι απειλούνται οι επιθυμίες του με διάψευση και ματαίωση. Ειδικά οι νέοι διακατέχονται από άγχος όταν προετοιμάζονται για τις εξετάσεις εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Έτσι η επιλογή του κατάλληλου κλάδου σπουδών και κατ' επέκταση του επαγγέλματος, η εξιδανίκευση του πανεπιστημίου και η φετιχοποίηση του πτυχίου εντείνουν το άγχος των νέων, με αποτέλεσμα να παρουσιάζονται συναισθηματικές εκρήξεις, πτώση του ηθικού, χαμηλή αυτοεκτίμηση και σε ορισμένες περιπτώσεις ακόμη και υπαναχώρηση ή παραίτηση από το στόχο.

## **Νέοι και γλώσσα**

Οι νέοι μεταχειρίζονται μια γλώσσα με αποκλίσεις στο λεξιλόγιο και στο μορφοσυντακτικό επίπεδο, με νεολογισμούς, δάνεια, παρατονισμούς ή εκφράσεις, επιλογές πρότυπων σχηματισμών λέξεων, αλλαγές στη σημασία των λέξεων, τροποποίηση λέξεων χωρίς αλλαγή της βασικής τους σημασίας. Η «γλώσσα» αυτή είναι ένας κώδικας με τον οποίο οι νέοι λειτουργούν μέσα στην παρέα και τον χρησιμοποιούν διότι καλύπτει και ανταποκρίνεται στις δικές τους επικοινωνιακές ανάγκες.

### **Συνέπειες των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι σημερινοί νέοι**

Αφού οι νέοι δεν μπορούν να διοχετεύσουν δημιουργικά το δυναμισμό τους, συχνά οδηγούνται σε έκρυθμη συμπεριφορά, στα ναρκωτικά ή σε περιθωριοποίηση.

Το υπαρξιακό αδιέξοδο οδηγεί ένα ποσοστό νέων σε αντικοινωνική συμπεριφορά, στη βία και την εγκληματικότητα, με τα γνωστά δυσάρεστα αποτελέσματα για τους ίδιους αλλά και για την κοινωνία.

Οι νέοι γίνονται νευρικοί, αδιάφοροι και εσωστρεφείς

Τέλος, κλονίζονται οι κοινωνικοί θεσμοί και δυσχεραίνεται η κοινωνική ευρυθμία, αφού η οικογένεια, η εκπαίδευση αλλά και το δημοκρατικό πολίτευμα δυσλειτουργούν.

### **Μέτρα-προτάσεις για την αντιμετώπιση των νεανικών προβλημάτων**

Λήψη κατάλληλων μέτρων από την πολιτεία, για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ανεργίας, υποδομή για τη δημιουργική αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου κ.ά.

Ίσες ευκαιρίες για όλους τους νέους, ανεξάρτητα από την κοινωνική τους θέση.

Προβολή σωστών προτύπων και καταπολέμηση των ευτελών που προβάλλονται από τα ΜΜΕ, με στόχο την ηθικοποίηση του νέου.

Συμμετοχή του νέου σε κάθε κοινωνική δραστηριότητα που τον αφορά.

Παροχή ανθρωπιστικής παιδείας.

Εποικοδομητικός διάλογος με την οικογένεια.

## **Σχέσεις εφήβων και γονέων**

Η εφηβεία είναι μια ιδιαίτερα κρίσιμη περίοδος κατά την οποία η σχέση του νέου με τους γονείς του διαταράσσεται. Οι συγκρούσεις και οι αντιπαλότητες είναι αναπόφευκτες καθώς από τη μια ο νέος αναζητά τη θέση του μέσα στον κόσμο και από την άλλη οι γονείς δεν είναι συχνά έτοιμοι να αντιμετωπίσουν με ωριμότητα και χωρίς ακρότητες και υπερβολές τα προβλήματα που προκύπτουν απ' αυτή τη νέα κατάσταση. Η ένταση στις σχέσεις γονέων-εφήβων οφείλεται στο ότι οι νέοι:

νιώθουν ότι δεν είναι πια παιδιά και θέλουν να αντιμετωπίζονται ανάλογα από τους γονείς τους, δηλαδή σαν ώριμοι άνθρωποι που μπορούν να αποφασίζουν για τη ζωή τους, να αναλαμβάνουν ευθύνες και πρωτοβουλίες. Κατηγορούν μάλιστα τους γονείς ότι δεν κατανοούν τις βαθύτερες ανάγκες και τα προβλήματα τους και ότι είναι συχνά αυταρχικοί και εξουσιαστικοί

αντιμετωπίζουν με περιφρόνηση τους γονείς τους και τους κατηγορούν ότι είναι συντηρητικοί και συμβιβασμένοι. Ορισμένοι



μάλιστα ντρέπονται για τους γονείς τους ή και διακόπτουν τις σχέσεις τους μαζί τους

αμφισβητούν τα πάντα, επαναστατούν και πολλές φορές γίνονται προκλητικοί και θρασεείς εκδηλώνοντας βία και επιθετική συμπεριφορά

«Υπάρχει όμως και μια ακόμη πηγή ακατανοησίας. Είναι ο εξελισσόμενος, ο ρευστός χαρακτήρας της ίδιας της εφηβείας, που δίνει στους εφήβους μια διαφορετική εικόνα για τον εαυτό τους, όχι μόνο απ' αυτήν που έχουμε εμείς γι' αυτούς, αλλά και από εκείνη που οι ίδιοι έχουν προς τον εαυτό τους. Στην περίοδο αυτή παρουσιάζεται η ικανότητα του ανθρώπου να σκέπτεται και ν' αναλύει τον εαυτό του, ικανότητα που, όταν δεν καταπνεί το άτομο, μπορεί να αποβεί πηγή μέγιστης δημιουργικότητας. Αυτή όμως η ικανότητα αυξάνει το αίσθημα της διαφοράς που υπάρχει ανάμεσα στους γονείς και στα παιδιά, ανάμεσα στους εφήβους και στο μη εφηβικό σύμπαν γενικότερα. Αισθάνονται ακόμη διαφορετικοί μ' ό,τι οι ίδιοι ήσαν μέχρι χθες... Η διαφοροποίηση αυτή των δύο κόσμων επιδρά αναπόφευκτα στις σχέσεις με τους γονείς,

στην οικογενειακή ζωή, που δέχεται πάντοτε τον απόηχο των επιτυχιών ή αποτυχιών που οι έφηβοι δοκιμάζουν κατά την κοινωνικοποίηση τους» (Αλ. Κοσμόπουλος, Ψυχολογία και οδηγητική της παιδικής και νεανικής ηλικίας).

### **Από την πλευρά τους οι γονείς:**

προσπαθούν να διαπλάσουν το χαρακτήρα των παιδιών τους δίνοντας τους σωστές αρχές και αξίες, αλλά συχνά καταλήγουν να τους επιβάλλουν το δικό τους τρόπο σκέψης και αντίληψης για τη ζωή - αρνούνται να δεχθούν ότι τα παιδιά τους μεγαλώνουν, ωριμάζουν, γίνονται ανεξάρτητες προσωπικότητες

επικρίνουν και υποτιμούν τους νέους προβάλλοντας μια ωραιοποιημένη εικόνα της δικής τους γενιάς - συχνά δεν έχουν τη διάθεση ν' ακούσουν τα προβλήματα των εφήβων και να τους βοηθήσουν με τη γνώση και την εμπειρία τους

καταπιέζουν τους νέους επιθυμώντας να πραγματοποιήσουν τα δικά τους ανεκπλήρωτα όνειρα.

## **Τι πρέπει να γίνει**

Η ισορροπία στις σχέσεις γονέων-παιδιών μπορεί να επιτευχθεί μόνο με αγάπη, κατανόηση και αμοιβαίες υποχωρήσεις.

## **Οι γονείς πρέπει:**

να αποδεχθούν ότι τα παιδιά δεν είναι κτήμα τους, αλλά ανεξάρτητες προσωπικότητες

να έχουν συμβουλευτικό και καθοδηγητικό ρόλο, χωρίς όμως να γίνονται αυταρχικοί και καταπιεστικοί

να αναγνωρίζουν το δικαίωμα των νέων και να παίρνουν πρωτοβουλίες και αποφάσεις σεβόμενοι τις επιλογές τους

να ενδιαφέρονται για τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν τα παιδιά τους και να προσπαθούν να τα βοηθήσουν δείχνοντας την απαιτούμενη ευαισθησία και έχοντας ως μέσο για να τα πείσουν το διάλογο

να αναγνωρίσουν ότι ο κόσμος στον οποίο μεγαλώνουν τα παιδιά τους δεν είναι ο καλύτερος, ότι και η δική τους γενιά είχε κάνει λάθη και ότι εν μέρει ευθύνονται και οι ίδιοι για

τα αδιέξοδα που αντιμετωπίζουν σήμερα οι νέοι θ'γι' αυτό πρέπει να τους βοηθήσουν στην προσπάθεια τους να δημιουργήσουν ένα πιο ελπιδοφόρο μέλλον

να αποτελούν σωστά πρότυπα για μίμηση, διαφορετικά οι συμβουλές τους θα κρίνονται και θα αμφισβητούνται συνεχώς

να καλλιεργήσουν στα παιδιά τους θετικές αξίες, όπως υπευθυνότητα, σεβασμός, εντιμότητα κ.λπ.

να συνειδητοποιήσουν ότι ούτε η υπερβολική αυστηρότητα αλλά ούτε και η υπέρμετρη ελευθερία αποτελούν σωστό μέτρο διαπαιδαγώγησης των νέων θ' το μέτρο πρέπει να καθορίζει τη στάση τους απέναντι στα παιδιά τους.

### **Οι νέοι πρέπει:**

να αναγνωρίσουν ότι οι γονείς παρά τα λάθη τους αγαπούν τα παιδιά τους και νιώθουν υπεύθυνοι γι' αυτά

να μην είναι συνεχώς εριστικοί και αρνητικοί απέναντι στους γονείς και να συνειδητοποιήσουν ότι έχουν ανάγκη από τη

σοφία και την εμπειρία της παλαιότερης γενιάς  
για να προχωρήσουν στη ζωή

να αποδεχθούν ότι κάποιες φορές η  
αυστηρότητα με την οποία τους  
αντιμετωπίζουν οι γονείς είναι δικαιολογημένη,  
όπως δικαιολογημένη είναι η ανησυχία και ο  
φόβος που πιθανόν νιώθουν για τους  
κινδύνους που απειλούν τα παιδιά τους.